

خلاصه گزارش

تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران؛

عملکرد ۶ ماهه اول و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۵

مقدمه

در ادامه انتشار گزارش‌های تفصیلی تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران توسط مرکز پژوهش‌های مجلس، اخیراً گزارش شماره ۵ با عنوان «عملکرد ۶ ماهه اول و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۵» منتشر شده است. به منظور دسترسی سهل‌تر به نتایج این گزارش برای نمایندگان مجلس شورای اسلامی و دیگر کاربران که ممکن است دارای محدودیت زمانی باشند، خلاصه گزارش مذکور منتشر می‌شود. براساس نتایج این گزارش رشد اقتصادی سال ۱۳۹۵ معادل ۷/۲ درصد برآورد می‌شود. در عین حال پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی از رشد اقتصادی ایران در سال ۱۳۹۵ (۲۰۱۶) به ترتیب برابر با ۶/۶ درصد و ۴/۶ درصد است.

۱. تحلیل بخش‌های اقتصادی

۱-۱. بخش نفت

رشد بخش نفت در سال ۱۳۹۵ با توجه به عملکرد سه‌ماهه اول، تحولات مورد انتظار تا پایان سال جاری و سهم ارزش صادرات از کل ارزش تولید بخش نفت، حدود ۵۱/۹ درصد پیش‌بینی می‌شود که ناشی از رشد بالغ بر ۷۰ درصدی مقدار صادرات نفت خام در این سال است. براساس حساب‌های ملی بانک مرکزی نیز سهم بخش نفت از GDP حدود ۱۰ درصد است که در نهایت این میزان رشد بخش نفت به معنای رشد ۵/۲ درصدی کل تولید ناخالص داخلی است.

۱-۲. بخش کشاورزی

برای پیش‌بینی رشد بخش کشاورزی در سال ۱۳۹۵ به پیش‌بینی وزارت جهاد کشاورزی از تولید بیش از ۷۰ قلم محصولات کشاورزی (زراعی، باغی و دامی) اتکا شده و در نهایت رشد این بخش ۵/۷ درصد بیان شده است. رشد این بخش در ایران چندان از تحلیل‌های مربوط به سیکل‌های تجاری و سیاست‌های اقتصادی کوتاه‌مدت پیروی نمی‌کند و بیش از هرچیز تابع شرایط جوی و آب و هوایی است.

معاونت پژوهش‌های
اقتصادی
دفتر: مطالعات
اقتصادی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۲۰۱۵۳۲۲

تاریخ انتشار:

۱۳۹۵/۱۲/۱۵

۳-۱. بخش ساختمان

رشد بخش ساختمان در سال ۱۳۹۵ حدود ۱۴/۹- درصد پیش‌بینی شده است که در صورت تحقق، این موضوع به آن معناست که سال ۱۳۹۵ پنجمین سال پیاپی تجربه رشد منفی در این بخش است. این وضعیت سه دلیل اصلی داشته است:

۱. کاهش درآمدهای دولت و در نتیجه کاهش مخارج سرمایه‌گذاری دولت به صورت اجرای طرح‌های عمرانی.
۲. کاهش سرمایه‌گذاری در ساختمان‌های مسکونی به دلیل رکود مسکن در نتیجه اضافه عرضه، چسبندگی قیمت‌های مسکن و کاهش بازدهی سرمایه‌گذاری در این بخش (ریشه این وضعیت را می‌توان در مسکن مهر و نیز افزایش هزینه‌های تولید مسکن در مقایسه با قدرت خرید خریداران بالقوه مسکن جستجو کرد).
۳. کاهش سرمایه‌گذاری در ساختمان‌های غیرمسکونی توسط بخش خصوصی به دلیل رکود کلی اقتصاد که معمولاً برای اجرای طرح‌های صنعتی، تجاری و ... ضروری هستند.

۴-۱. بخش صنعت

الف) صنعت خودروسازی: در صنعت خودروسازی با اتکا به عملکرد چند ماهه اول و برآورد شرکت‌های خودروسازی از تولیدشان تا پایان سال، به همراه گزارش عملکرد وزارت صنعت، رشد ۲۵ درصدی تا پایان سال پیش‌بینی شده است. با احتساب این رشد، سطح تولید در پایان سال ۱۳۹۵ همچنان کمتر از ۸۰ درصد بالاترین سطح تولید تجربه شده خودروسازی (تولید خودرو در سال ۱۳۹۰) خواهد بود. به عبارت دیگر امکان تداوم رشد خودروسازی در سال ۱۳۹۶ وجود دارد به خصوص آنکه به نظر می‌رسد خودروسازان با علم به این موضوع که مسئله فعلی صنعت خودروسازی کمبود تقاضا است، در پی احیای آن بخش از کاهش تقاضا هستند که به نوع محصولات مرتبط است. تغییر در ترکیب و سهم محصولات تولیدی خودروسازان مبین این موضوع است.

ب) محصولات پتروشیمی: محصولات پتروشیمی بجز در سال‌های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ که با کاهش جزئی در تولید مواجه بوده است، در بقیه سال‌ها رشد‌های مثبت و قابل قبولی را تجربه کرده است. مرکز پژوهش‌های مجلس با اتکا به عملکرد چند ماهه اول و برآورد تشکلهای مرتبط با شرکت‌های پتروشیمی رشد این صنعت در سال ۱۳۹۵ را ۸ درصد پیش‌بینی کرده است. شواهد نشان می‌دهد که در این بخش ظرفیت اضافه تولید قابل توجهی وجود ندارد که برای سال ۱۳۹۶ بتواند مورد بهره‌برداری قرار گیرد. با این حال، افزایش ظرفیت تولید این بخش همواره و در عمده سال‌های اخیر (بجز سال‌های مورد اشاره) وجود داشته و انتظار رشد تولید این صنعت در سال ۱۳۹۶ به واسطه افزایش ظرفیت‌های تولیدی وجود دارد به خصوص آنکه عمده محصولات این صنعت صادراتی است و مسئله کمبود تقاضای داخلی اخلاقی در تولیدات آن ایجاد نمی‌کند.

ج) تولید سیمان: وضعیت تولید سیمان تا حد زیادی به وضعیت بخش ساختمان و سرمایه‌گذاری در این حوزه گره خورده است زیرا عمده تقاضای این محصول از جانب بخش ساختمان است. رشد این محصول در سال ۱۳۹۵ برابر با ۱۰- درصد پیش‌بینی شده است، زیرا علاوه بر کاهش تقاضای داخلی به دلیل رکود بخش ساختمان، کاهش واردات عراق از ایران به دلایل مختلفی از جمله جنگ و ... تأثیر منفی بر تقاضا و تولید سیمان داشته است.

۵-۱. بخش خدمات

وضعیت بخش خدمات به تفکیک زیربخش‌های آن تحلیل می‌گردد. وضعیت بخش خدمات عمومی (امور عمومی، آموزش و بهداشت و ...) کاملاً به وضعیت مخارج جاری دولت بستگی دارد که انتظار رشد مثبت حدود ۲/۲ درصدی در سال ۱۳۹۵ وجود دارد. وضعیت بخش خدمات عمده‌فروشی و خرده‌فروشی که سهم قابل توجهی در کل بخش خدمات دارد به وضعیت

بخش‌های صنعت، کشاورزی و تجارت خارجی بستگی دارد که در مورد صنعت و کشاورزی قبلاً بحث شد و تجارت خارجی هم با توجه به افزایش صادرات نفت و افزایش احتمالی واردات به تبع آن می‌تواند با رشد همراه باشد. در مجموع رشد بخش خدمات عمده‌فروشی و خرده‌فروشی در سال ۱۳۹۵ مثبت ۱/۱ درصد پیش‌بینی شده است. وضعیت بخش حمل‌ونقل هم به وضعیت سایر بخش‌ها از جمله عمده‌فروشی و خرده‌فروشی وابسته است. رشد تولید این بخش با اتکا به آمارهای ۶ ماهه اول، عملکرد فصل‌های مشابه سال قبل و عملکرد بخش‌های مرتبط ۲/۳ درصد پیش‌بینی شده است.

۲. برآورد رشد اقتصادی ۱۳۹۵

جدول زیر نشان‌دهنده برآورد رشد اقتصادی به تفکیک بخش‌های اقتصادی و سهم هر بخش از رشد اقتصادی در سال ۱۳۹۵ است. نتایج نشان از رشد ۷/۲ درصدی اقتصادی ایران در سال ۱۳۹۵ دارد. نکته مهم در مورد رشد ۷/۲ درصد برآوردی برای سال ۱۳۹۵ مربوط به نقش پررنگ بخش نفت مبتنی بر گسترش تولید و صادرات نفت (ناشی از اجرایی شدن برجام و لغو تحریم صادرات نفت ایران) است زیرا ۵/۲ درصد از رشد ۷/۲ درصدی سال ۱۳۹۵ مربوط به بخش نفت می‌باشد. نکته مهم دیگر مربوط به بخش ساختمان است که در سال ۱۳۹۵ نیز وضعیت رکودی این بخش ادامه خواهد یافت و نیازمند توجه جدی به این بخش از طرق مختلفی همانند انجام برخی اقدامات اطمینان‌بخش برای سرمایه‌گذاران برای کاهش ریسک سرمایه‌گذاری و کاهش نرخ سود بانکی است.

جدول پیش‌بینی رشد ارزش افزوده فعالیت‌های اقتصادی* در سال ۱۳۹۵ (درصد)

شرح	رشد اقتصادی	سهم در رشد اقتصادی
بخش کشاورزی	۵/۷	۰/۴
بخش نفت	۵۱/۹	۵/۲
بخش صنعت	۱/۹	۰/۳
بخش ساختمان	-۱۴/۹	-۰/۸
بخش خدمات	۳/۷	۲/۲
تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت	۷/۲	

* در محاسبات، سال ۱۳۸۳ به عنوان سال پایه در نظر گرفته شده است.

